

59 הגמרא מביאה ברייתא שרבי אלעזר בן עזריה אמר כאחד
 60 הטעמים, ודנה בזה: **אמימר מתני ליה** – שנה ברייתא שרבי אלעזר
 61 בן עזריה עצמו ביאר טעמו **מפני שנראה פעורר**. וקשיא ליה
 62 לאמימר לפי טעם זה סתירה מדרבי אלעזר בן עזריה **דרבי אלעזר**
 63 **בן עזריה**, שדבריו נראים כסותרים זה את זה, וימי [וכי] **אמר רבי**
 64 **אלעזר בן עזריה שכל שנראה פעורר אסור בשביעית, ורמינהי, שנינו**
 65 **במשנה (שביעית פ"ג מ"א), עושה אדם בשביעית את זבלו מפרותיו**
 66 **אוצר, שמכניס כולו לשדהו, ואין חוששים שיאמרו שמזבלה. רבי**
 67 **מאיר אוסר, עד שיעמיק לחפור שלשה טפחים להכניס שם זבלו, או**
 68 **עד שיגביה תל שלשה טפחים ויניח עליו זבלו, שאז מותר כיון**
 69 **שניכר שאינו מזבל שדהו. ואף לדעתו אם היה לו זבל בתוכה**
 70 **אפילו דבר מועט קודם שביעית, מוסף עליו והולך בשביעית אף**
 71 **בלא חפירת או הגבהת קרקע, שאז ניכר שאינו מזבל. רבי אלעזר**
 72 **בן עזריה אוסר אף באופן זה, עד שיעמיק שלשה או עד שיגביה**
 73 **שלשה, או עד שיתן הזבל על הסלע, שרק באופנים אלו ניכר שאינו**
 74 **מזבל. וכיון שאטר לחפור אמה בשביעית, כיצד התיר לחפור**
 75 **בשביעית שלושה טפחים** [ד].
 76 מיישבת הגמרא: **רבי זירא ורבי אבא בר ממל יישבו קושיא זו. חד**
 77 **אמר, מה שאמר רבי אלעזר בן עזריה 'עד שיעמיק' אין כוונתו**
 78 **בשביעית, אלא בגזון שהעמיק כבר קודם השביעית, ורק אז התיר.**
 79 **וחד אמר, רבי אלעזר בן עזריה אכן התיר למכניס זבלו להעמיק**
 80 **בשביעית, אף שחפירת האמה אטר, משום שייבולו שמניח מיד**
 81 **לאחר החפירה מוכיח עליו שחופר עבור הזבל ולא לעדור.**
 82 שנינו במשנה: **ומתקנין את המקולקלת בפוער.**
 83 והיינו באמת המים. מבררת הגמרא: **מאי מקולקלת** – מהו הקלקול
 84 שהתירו לתקנו במועד. משיבה הגמרא: **אמר רבי אבא, שאם היה**
 85 **האמה עמוקה טפח לאחר שנסתמה, כלומר שהיתה עמוקה ששה**
 86 **טפחים ונסתמה בחמשה, חופר בה ומעמידה על ששה טפחים**
 87 **כשיעור עומקה הראשון, כיון שאין חפירה זו טירחה יתירה**
 88 **ומותרת במועד.**
 89 הגמרא דנה באופנים דומים: **פשיטא** – פשוט הדבר שאם נסתמה
 90 האמה עד עומק חצי טפח, ועומקה עמד בתחילה על שלשה
 91 טפחים, אף שדומה לאופן הקודם שנסתמה ממה שהיתה עמוקה
 92 ששה פעמים נגד מה שעמוקה עתה, כיון דלא עבר מיה – שאין
 93 עוברים המים כראוי באמה קטנה זו אף כשעמוקה במלואה, לא
 94 פלוג הוא – אין צורך בחפירה כזו ואסור לטרוח בה במועד. ואם
 95 נסתמה עד עומק טפחים, ועומקה עמד על שנים עשר טפחים, כיון
 96 דקא מרח מירחא ותיירא לחפור בעומק רב ולהגביה העפר שמוציא
 97 לגובה רב, דהיינו יותר משה טפחים, לא הותר לו.
 98 אך יש להסתפק, אם נסתמה האמה עד עומק טפחים, ועומקה
 99 עמד על שבעה טפחים, מהו לתקנה במועד, האם דומה לאופן
 100 הראשון, שכן הובא – לעיל כשחופר מטפח לששה חמשה קא מעמיק, קא
 101 מעמיק, והובא – כאן כשחופר מטפחים לשבעה חמשה קא מעמיק,
 102 ויש להתיר, או דלמא – שמא יש לחלק, דכיון דאיבא טפח ותיירא
 103 – יש טפח מיותר, איבא מירחא טפי שהרי צריך הוא לכופף עצמו
 104 יותר מדאי בשביל אותו טפח, על כן יש לאסור. מסיקה הגמרא:
 105 תיקו – תעמוד שאלה זו בספק, שלא נפשטה.
 106 אופנים שונים שהתירו לתקן קלקולי מים במועד: **אפני שרא**
 107 **[התיר] לבני אדם ששמו בר המדרה, לשחופי נהרא** – לעקור
 108 במועד ענפי אילנות שצמחו בשפת הנהר. ורבי ורמייה שרא להו
 109 יותר מזה לבני מקום ששמו סנותא, למיכרא נהרא טמימא – לפנות
 110 פסולת ממקור המעין שלהם שנסתם. ורב אשי שרא להו לבני מתא
 111 [העיר] מחסיא לאקדוהי נהר פורניץ – לפנות שרטון שבאמצע
 112 הנהר ששמו בורניץ, ואמר – ביאר טעמו, כיון דישתו מיניה – ממי
 113 נהר זה רבים, אם כן כנהר העומד לצורך רבים דמי – נחשב, ותנן
 114 במשנתנו, עושין כל צורכי רבים במועד, ולכן מותר אף מעשה זה
 115 שיש בו טירחה יתירה.
 116 שנינו במשנה: **ומתקנין את**

1 **מקליו, שלופי** – לשלוף חלק מירקות הגדלים בצפיפות בערוגה,
 2 **וכרתנן במשנה (פאה פ"ז מ"ה) לענין כרם, המידל** – המלקט אשכולות
 3 ענבים הגדלים בצפיפות בגפנים להשביח את האשכולות
 4 הנותרים, בשם שהוא מידל בשלוף, כך הוא מידל בשל עניים – יכול
 5 ללקט אף מאשכולות של מתנות עניים, דברי רבי יהודה. רבי מאיר
 6 **אומר, בשלו רשאי, ואינו רשאי בשל עניים, אף שבכך משביח גם**
 7 **את חלקם הנותר בגפנים. ומבואר ש'מידל' פירושו מלקט חלק**
 8 **מדבר. ולפי זה גם פירוש הברייתא 'מדלין לירקות' הוא כמבואר,**
 9 **שמלקטים חלק מירקות צפופים לאוכלם במועד אף שבכך**
 10 **משתבחים האחרים, אך אם כוונתו רק ליפות השאר אסור.**
 11 רבינא מביא ברייתא מפורשת בענין זה: **אמר ליה לרבה תוספאה,**
 12 **והתניא, מקליו מים לירקות כדי לאוכלן, ומפורש שמדובר בדליית**
 13 **מים להשקיתם. אמר ליה, אי תניא – אם אכן יש ברייתא כזו, תניא**
 14 **– שנינו כדברייך [א].**
 15 שנינו במשנה: **ואין עושין עוגיות לגפנים.**
 16 מבאר הגמרא: **מאי עוגיות, אמר רב יהודה, בנבי – בורות מים**
 17 **שסביב הגפנים לשתיתם. תניא נמי הכי, אלו הן עוגיות, בדידן –**
 18 **גומות שבעיקרי זיתים ושבעיקרי גפנים.**
 19 מקשה הגמרא: **איני – האם כך הוא ש'עוגיות' הן בורות שסביב**
 20 **הגפנים, והא רב יהודה שרא [התיר] לבני אדם ששמו 'בר ציתא'**
 21 **למעבד בנבי לכרמיהון – לחפור בורות בכרמיהם במועד, ואם**
 22 **כוונת המשנה לבורות אלו, מדוע נאסרו. מתרצת הגמרא: לא**
 23 **קשיא, הא בחדתי – המשנה דיברה בבורות חדשים ואסרה**
 24 **לחפורם משום טרחה יתירה, והא בעתיקי – רב יהודה דיבר**
 25 **בבורות ישנים שנסתמו, והתיר לחזור ולחפורם משום שאין בכך**
 26 **טרחה יתירה.**
 27 שנינו במשנה: **רבי אלעזר בן עזריה אוסר, אין עושין את האמה**
 28 **בתחילה במועד ובשביעית.**
 29 הגמרא מבררת את טעמו: **בשלמא במועד אסור משום דקא מרח**
 30 **ואסור במועד, אלא בשביעית שטרחה מותרת מאי טעמא – מה**
 31 **הטעם לאסור חפירת האמה, הרי אינה עבודת קרקע.**
 32 מבאר הגמרא: **פליגו בה – נחלקו בטעם הדבר רבי זירא ורבי**
 33 **אבא בר ממל. חד אמר, מפני שחופר אמת המים נראה פעורר את**
 34 **הקרקע לרככה ואסור בשביעית. וחד אמר, מפני שבחפירה**
 35 **משליך עפר לצדי האמה ומכשיר אנפיה [גדותיה] ליריעה שהרי**
 36 **מניח שם קרקע רכה הראויה לכך, ואסור בשביעית** [ג].
 37 הגמרא מבאר מחלוקתם: **מאי בינייהו – מה החילוק בין הטעמים,**
 38 **איבא בינייהו – החילוק באופן דקא אתו מיה בתריה – שבעודו**
 39 **חופר את האמה נכנסים אליה מים, שניכר שחופר עבורם. למאן**
 40 **דאמר שהטעם מפני שמכשיר אנפיה ליריעה, איבא – גם כשנכנסים**
 41 **מים יש טעם זה ואסור. ומאן דאמר מפני שנראה פעורר, ליבא –**
 42 **כאן אין טעם זה, שהרי בביאת המים ניכר שחופר עבורם, ואנו**
 43 **נראה כעודר שאין דרכו להביא מים למקום עידורו.**
 44 מקשה הגמרא: **ולמאן דאמר מפני שנראה פעורר, קשה ליחוש –**
 45 **שיחשוש לטעם השני מפני שמכשיר אנפיה ליריעה ויאסור אף**
 46 **כשמים באים בעודו חופר.**
 47 הגמרא מבאר מחלוקתם באופן אחר: אכן לא נחלקו באופן
 48 שבאים מים, אלא איבא בינייהו מחלוקת באופן דקא שקיל מיניה
 49 ושרי לבראי – שנוטל מעפר החפירה ומשליך לחוץ הרחק מגדות
 50 האמה, למאן דאמר מפני שמכשיר אנפיה ליריעה, ליבא, שהרי
 51 העפר רחוק מגדותיה ואינו משביח, אבל למאן דאמר מפני שנראה
 52 פעורר, איבא, שהרי חופר בקרקע ונראה כעודר.
 53 מקשה הגמרא: **ולמאן דאמר מפני שמכשיר אנפיה ליריעה, אף**
 54 **שטעם זה אינו שייך כשמשליך העפר למרחוק, מכל מקום ליחוש –**
 55 **מפני שנראה פעורר ואסור. מתרצת הגמרא: לדעה זו אין חשש**
 56 **באופן זה שנראה כעודר, כיון שעודר נמי כיון שרוצה לרכך**
 57 **הקרקע פי קא שקיל בדיקתיה מנח ליה – כשנוטל העפר מניחו**
 58 **במקומו, והמשיכו למרחוק ניכר שעוסק בחפירה ולא בעידור.**